

INTERNATIONAL TRACKING SYMPOSIUM

De meerwaarde van diersporen

In het weekend van 25-27 februari zaten, ondanks het fraaie zonnige weer, heel wat mensen aan hun scherm gekluisterd. Drie dagen lang kwamen er ruim twintig sprekers voorbij op het International Tracking Symposium (ITS) die allemaal één grote passie gemeen hadden, namelijk diersporen.

De onderwerpen toonden een zeer divers aanbod, variërend van Insect sign, Wild tracks footprint identification tech, Skull identification, Bird language, Aging tracks, tot Seeing the landscape, seeing the animal en Tracking the Iberian wolf, om er een paar te noemen.

TEKST EN FOTO'S RENÉ NAUTA

Wildlife Tracking. Het is een nieuw initiatief rondom drie CyberTracker evaluatoren: Joscha Grolms (D), John Rhyder (UK) en René Nauta (NL). Vanwege corona was het deze keer een online-evenement, wat zeker de nodige voordelen met zich meebracht: geen reistijd, accommodatie en catering. Daarbij is alles opgenomen, zodat de video's achteraf nog bekeken kunnen worden. De technische ondersteuning (aanmelding, zoom-webinar) was in handen van de Zoogdierverseniging. Een fantastisch aanbod waar we met grote

tevredenheid op terugkijken. Dat geldt ook voor het ITS zelf; een meer dan geslaagd evenement dat de fascinatie voor én de bruikbaarheid van diersporen goed op de kaart zet.

EEN STAP TERUG IN DE TIJD

Het is al meer dan twintig jaar geleden, maar het staat mij nog steeds helder voor de geest. Na afloop van een excursie komt een schuchter jongetje van een jaar of acht naar de boswachter toe met in zijn hand een zakje. De boswachter kijkt in de

zak, opent de *Diersporengids* van Preben Bang & Dahlstrom en vergelijkt het met de tekeningen in het boek. 'Een braakbal van een zilvermeeuw. Kijk maar, daar zit ook een veer in.' Jongetje blij, boswachter ook. Ik ben verbijsterd. Het jochie heeft een vossendrol gevonden, met wat veren erin.

Diersporen zijn vaak nog steeds een enorm ondergewaardeerde en weinig onderkende bron van kennis. Het hangt al heel lang op het niveau van een leuke zondagmiddagwandeling met de boswachter, of een paar vondsten in de vitrine van het bezoekers-

▲ Een mooie duidelijk voetafdruk van de otter. Zo zien we ze het liefst.

▲ Otterprenten die verwarrend veel lijken op een wasbeer (onder) en zelfs lynx (boven).

▲ Kraaiheidebessen in een vossendrol. Sporen geven veel inzicht in hoe dieren een landschap zien en gebruiken.

▲ Een paar haren in de bast van een spar. Door de vorm, hoogte en gebruikte boom kun je afleiden dat dit haren zijn van een edelhert.

▲ Putjes in een natte akker. De kenner haalt hier een dubbelprent dat uit, die van links naar rechts loopt, plus een vos die de andere kant op loopt.

centrum. Maar het is zo veel meer! De komst van de wolf heeft de aandacht voor sporen een fikse impuls gegeven. Opeens wilde iedereen een wolf zien, maar dat blijft vaak een utopie. Dus blijft het herkennen van sporen over om de wolf alsnog te kunnen 'zien'. Dit gaat niet alleen op voor de wolf, maar ook voor vele andere cryptische (zoog)dieren. Denk bijvoorbeeld aan de otter of de bever. Je kunt immers niet aan elke boom een wildcamera hangen. Diersporen zijn er altijd en overal. Soms heel subtiel en soms niet te missen. Maar waarom wordt er nog steeds zo weinig mee gedaan? Zijn sporen wel betrouwbaar?

KENNIS EN KUNDE

Als je ergens loopt en je ziet een prent maar hebt geen idee van wie, is de kunde om een prent te vinden en te zien er meestal wel, maar ontbreekt de kennis om hem op naam te brengen. Daarmee gaat de waarneming verloren. De laatste jaren is de interesse voor sporen wel gewekt en dat is een prima kans om die aandacht uit te breiden en te verbeteren. Onmiskenbare sporen worden vaak als niet te valideren beschouwd. Dat is jammer. Wanneer is een braakbal van een zilvermeeuw toch een drol van een vos? Hoe betrouwbaar is de melding van een willekeurige waarneming? In het land der blinden is immers eenoog koning.

In de afgelopen jaren heb ik regelmatig meegemaakt dat een duidelijk spoor niet als waarneming werd erkend. 'Dit kan geen

otter zijn, want die komen hier niet voor?' Dieren verstoppelen hun sporen echter niet. Elke prent heeft zijn specifieke kenmerken en dat geldt ook voor veel andere sporen. Het wegstrepen van andere soorten, looppatronen herkennen, bekend zijn met soortspecifieke habitateisen en gedragingen, is een kunst die tijd kost. Net als het leren herkennen van vogelgeluiden of leren pianospelen kost het herkennen van sporen honderden uren aan studietijd in het veld. Als je op een objectieve manier kunt vaststellen of toetsen welke kennis iemand in huis heeft, maakt dat zijn of haar waarneming meer betrouwbaar. De zogenoemde 'observer reliability'.

Zelf ben ik in 2012 in aanraking gekomen met CyberTracker International (CT). Het is een wat rare naam voor een geweldige toetsingsmethode voor het herkennen van diersporen. De CT is gebaseerd op twee pijlers: *Track & Sign* (diersporen) en *Trailing* (het vinden en daarna volgen van een vers dierspoor).

De CT is ontwikkeld in Zuid-Afrika, overgewaaid naar de VS en daarna in Europa aangekomen waar het inmiddels in acht landen wordt toegepast. Door middel van een evaluatie die in het veld wordt afgenomen (50+ vragen in 2 dagen) weet je na afloop waar je staat qua kennis en kunde. De vragen worden onderverdeeld in makkelijk (level 1) tot zeer specifiek (bonus). Aan de hand van iemands score komt daar een internationaal erkend certificaat uit. De grote kracht van een CT-evaluatie is dat

▲ Een eetplek plus latrine van een woelrat, verscholen langs de oever.

▲ Dezelfde prent van een zwarte kraai. Een met zonlicht en slagschaduw (370) en een in de schaduw gefotografeerd. De prent met zon wordt door de harde schaduw vervormd en details verdwijnen.

het geen regulier examen is, maar dat elke vraag uitgebreid wordt toegelicht. Op die manier leert iedereen veel bij en maak je altijd stappen vooruit in je kennis en ervaring. Iemand met een hoge score is heel waardevol op het gebied van onderzoek, monitoring, educatie of bescherming. In Europa werken we er daarom hard aan om gecertificeerde spoorzoekers op te leiden, die dan hun kennis en kunde in de praktijk kunnen toepassen.

TOEPASSING EN CONCLUSIE

In Nederland is nog veel te verbeteren in het vastleggen van sporen. Voor de waarnemer zelf, om een goed archief aan te leggen, maar ook om een eventuele beoordeling ervan aan iemand anders over te laten. Ik kom bijvoorbeeld nog veel foto's tegen zonder duidelijke, goede maatlat. Ook zitten er regelmatig onscherpe foto's bij, of prenten met bijvoorbeeld te veel slagschaduw (de twee foto's rechtsboven). Dat zijn zaken die een beoordeling heel moeilijk of zelfs onmogelijk maken.

Telkens als ik met 'groene mensen' uit de beroepswereld op stap ben in het veld, zijn ze vooraf meestal licht kritisch, maar na afloop altijd onder de indruk van wat er buiten te zien is. Een eenvoudige wandeling langs een oever, over een zandpad of door een bos levert altijd een lange lijst soorten op die allemaal hun sporen hebben achtergelaten. Het kunnen vinden en op naam brengen van al deze vondsten is ontzettend waardevol. Dat besef moet gaan landen.

Wat een certificaat daarin vervolgens kan betekenen? In Europa is daar nog geen vraag naar, maar dat is anders in Afrika, waar een bepaald CT-niveau een voorwaarde kan zijn om ergens aan de slag te kunnen als gids, bijvoorbeeld op een game farm of een nationaal park. Belangrijk is om nu eerst de waarde van sporen onder de aandacht te brengen. Het ITS heeft daar zeker weer een mooie en belangrijke steen aan bijgedragen. Met dank aan soorten

zoals de wolf, otter en bever die het nut van het herkennen van sporen zichtbaar maken.

René Nauta geeft samen met zijn partner Beke Olbers al 25 jaar buiten les met hun bedrijf EXTRA. Diersporen vormen een hele belangrijke pijler in het aanbod. Sinds 2018 is hij een van de vier evaluatoren voor CyberTracker International in Europa.

ITS - INTERNATIONAL TRACKING SYMPOSIUM
FEBRUARY 25, 26, 27th 2022

Het ITS wordt een jaarlijks terugkerend evenement voor iedereen die geïnteresseerd is in diersporen: beginners én professionals. Het oorspronkelijke idee om het live te organiseren zit nog steeds in de pijn, maar zolang corona aanhoudt zal het nog online blijven. Elk jaar zullen weer een rij internationale sprekers op het toneel verschijnen die vertellen over hun expertise in het gebruik en de toepassing van diersporen.